

Venäläiset kaappasivat kapteeni Aleksanteri Torikan rajavyöhykkeellä Uukuniemellä 27.5.1940 eikä hänestä sen jälkeen kuultu mitään

- Isän kohtalo selvisi vasta 1997

- Kodin menetyksestä oli vasta puoli vuotta, kun Päämajan valvontaosaston palveluksessa Kevytosasto 7. lohkolla Uukuniemellä toiminut isä katosi mystisellä tavalla, metsäneuvos Yrjö Torikka kertoo.

Venäläiset kaappasivat kapteeni Aleksanteri Torikan ja jääkäri Tuomas Koistisen polkupyörineen rajalinjalla 27.5.1940. Mitään tietoa ei saatu vuosikymmeniin. Torikan kohtalo selvisi vasta, kun vuonna 1997 ilmestyi professori Vladimir Galitskin kirja suomalaiset sotavangit NKVD:n leireillä 1939-1953. Kirjan mukaan hänet teloitettiin Moskovassa 21.2.1941.

Viipurissa vuonna 1886 syntynyt ja useita kieliä sujuvasti puhunut Aleksanteri Torikka koulutautui sotilaaksi Pietarissa Vladimirin junckerikoulussa vuosina 1909-1911. Hän palveli Viipurin tarkk'ampujapataljoonassa ennen kuin sai komennuksen rintamalle ensimmäisen maailmansodan alettua.

- Isä palveli Puolan ja Ukrainan rajalla sijaitsevassa Galitsiassa ja haavoittui jalkaan. Siitä syystä hänanoi siirtyä ilmavoimiin ja sai tähtystäjäkoulutuksen Hatsinassa. Sitä kautta hänelle syntyi kontakteja tsaarin ilmavoimien lentäjiin.

Syksyllä 1917 Aleksanteri Torikka katsoi parhaaksi poistua Pietarista. Hän palasi kotikonnuilleen Viipuriin ja ryhtyi perustamaan suojeluskuntasastoa ystäviensä kanssa.

- Keväällä 1918 isä sai erikoistehtävän. Viipurissa tiedettiin, että Venäjän ilmavoimien lentäjissä oli sellaisia, jotka saattaisivat tuoda Pietarista lentokoneita Suomeen ja jäädä itsekin tänne. Heitä isä värvättiin etsimään. Hänen onnistui löytää viisi halukasta lentäjää. Näin Suomeen saatiin yksi vesitaso, kaksi hävittäjää ja kaksi kaksipaikkaista tiedustelukonetta.

Koneet lennettiin Antreaan 11.4.1918. Aleksanteri Torikka tuli toisen kaksipaikkaisen tiedustelukoneen kyydissä. Muutaman päivän kuluessa viidestä koneesta oli ehjänä enää kolme. Näin Suomen ilmavoimat oli kuitenkin saanut muutaman uuden pesämunan kreivi von Rosenin ruotsalaisen lahjoituskoneen lisäksi.

Koti Kivennavan Raivolassa

Yrjö Torikka on kirjoittanut muissa yhteyksissä isänsä rohkeasta toiminnasta. Aleksanteri Torikka teki merkittävän palveluksen, jota yhteiskunta ei silloin noteerannut mitenkään.

- Venäläisiä lentäjiä, jotka olivat aatelismiehiä, kohdeltiin asiallisesti puolisen vuotta. Sen jälkeen kun kohtelu muuttui, he katsoivat parhaaksi lähteä Suomesta. Kaksi emigroitui Tukholmaan, kaksi Pariisiin ja yksi Yhdysvaltoihin.

Aleksanteri Torikka jäi Suomeen, mutta hänkin etsi

työpaikan siviilimaailmasta. Kielitaitoinen mies sai töitä Uuraan satamasta, jossa hän luovutti suomalaisten myymää puutavaraa ulkomaalaisille ostajille. Lisäksi hän teki töitä Kivennavan ja Kuolemajärven puutavaraliikkeille.

- Isä avioitui äitini, Uudenkirkon Hyttälässä syntyneen Helena Hietasen kanssa. He perustivat kodin Kivennavan Raivolaa ja saivat neljä poikaa. Minä olen toiseksi vanhin, syntynyt 27.6.1925.

Koti sijaitsi lähellä Raivolaa lehtikuusimetsää, jossa perheellä oli tapana marjastaa. Kansakoulun Yrjö kävi Raivolassa. Sen jälkeen hän siirtyi jatkamaan opintojaan Terijoen yhteiskouluun. Koulu keskeytyi 7.10.1939, kun tiloja tarvittiin sotilaille.

- Polkupyörällä kiertelin lähikyliä. Rajajoellakin kävin pyörällä samoin kuin Inon patterilla. Junalla matkustin Sakkolan Kiviniemeen, jossa pidettiin Viipurin suojeluskuntapiirin maastojuoksukilpailut kesäkuussa 1939. Viipurissa oli sen verran aikaa, että saattoi pistäytyä elokuvateatteri Palatsissa.

- Menestyin Kiviniemessä niin hyvin, että pääsin myöhemmin kesällä suojeluskun-

tapoikien leirille Naantaliin. Se oli elämys joka suhteessa. Jo yksin junamatka oli kova juttu, koska vaihtoja oli tavattoman monta.

Luopioinen, Lammi ja Lahti

Helena Torikan ja hänen neljän poikansa evakkotie johti syksyllä 1939 ensin Joroisten Katajamäkeen ja sieltä toukokuussa 1940 Luopioisten Kyynäröön.

- Talvisodan syyttyä isä sai komennuksen Kätkisalmen suojeluskuntapiiriin esikuntaan. Hän sai rajavalvontatehtäviä. Sodan jälkeen hän jatkoi Päämajan valvontaosaston tehtävissä. "Tukikohta" oli Savonlinnassa, josta hän teki partiomatkoja rajaseudulle katoamiseensa saakka.

- Isän katoaminen oli järkytys. Perheen toimeentulo ja meidän poikien koulunkäynti piti saada kuntoon. Onneksi äidille myönnettiin sotalesken eläke. Minä, joka olin vasta viisitoistavuotias, järjestin perheen muuton Lammille joulukuussa 1940, koska siellä oli mahdollisuus käydä keskikoulua. Lammilta Yrjö muutti perheen Lahteen kesällä 1942, jotta voisi jatkaa lukiota Kan-

naksen eli entisessä Terijoen yhteiskoulussa.

Yrjön asevelvollisuus alkoi 17-vuotiaana huhtikuussa 1943. Hän oli läpäissyt erinomaisin tuloksin ilmavoimiin pyrkijöille järjestetyt psykofysiologiset kokeet Helsingin Tilkassa. Hän joutui kuitenkin jalkaväen alokaskoulutukseen, koska Kauhavalla alkanut kursikiintiö oli täynnä.

- Monen vaiheen kautta sain vasta lokakuussa 1943 ilmoituksen, että pääsen ohjaajakurssille. Lähdin oikopäätä Kauhavalle. Ehdin suorittaa kansainvälisen ohjaajatutkinnon, mutta ilmavoimien lentäjäminusta ei tullut.

- Kun viimeisenä vuorossa olleena oppilaana olin koulutuslennolla, en löytänyt nopeasti nousseen sumun takia kenttää ja piti etsiä varalaskupaikka. Laskeduin Smolik-koulukoneella erään koulun pihaan. Kone säilyi ehjänä ja haettiin pois, mutta minun lentoni ilmavoimissa päättyivät siihen.

- Asevelvollisuuteni jatkui ilmatorjunnassa. Kävin aliupseeri- ja upseerikoulun ja syyskuussa 1944 olin evakuoimassa Porkkialaa. Vuonna 1945 kävin Niinisalon Internaatissa lukion seitsemännen ja kahdeksannen luokan kahdeksassa kuukaudessa ja kirjoitin sotilasyläoppilaaksi 1945. Siviiliin pääsin vappuna 1946.

Palautus koko Suomen asia

Karjalaan Torikat eivät palanneet jatkosodan aikana. Yrjö kotiutui Lahteen niin hyvin, että asuu siellä edelleenkin.

Metsäneuvos Yrjö Torikka on ollut koko ikänsä ulkoilevaa sorttia vuodenajasta riippumatta. – Olen osallistunut lähes joka vuosi Karjalan maratonille ja keväisin maastomestaruuskilpailuihin. Finlandia-hiihtokin on tullut hiihdetyksi 25 kertaa, hän sanoo.

– Karjalan palautuksesta pitää ehdottomasti puhua, mutta ei tavalla, joka saa karvat nousemaan pystyyn. Palautuksen pitää olla kaikkien suomalaisten asia, ei vain karjalaisten ja karjalaistaustaisten. Koskaan ei tiedä, mitä politiikassa tapahtuu ja mitä mahdollisuuksia avautuu.

– Karjalan kysymys ikään kuin ”huutaa” korjausta. Avoin asia on, miten, milloin ja kuka korjaa tapahtuneen vääryyden.

Totta kai nykypolvet elävät tätä päivää ja minun ikäpolvelleni itselleenkin palautus alkaa olla yhdentekevää. Suomelle asia ei voi kuitenkaan olla yhden- ja kahdenkertainen. Kansakunnan muistin pitää olla pitempi kuin yhden sukupolven mittainen.

Kun jotkut kysyvät ”Haluatteko sotaa, kun Karjalan palautusta toivotte?”, sitä ei Yrjön mukaan kukaan halua. Hän lisää, että rauhanomaisenkin palautus on mahdollis-

ta. Hyvä esimerkki on Saksojen yhdistyminen ja niin sanotun Vanhan Suomen liittäminen vuonna 1812

Tonttien myynti venäläisille arveluttaa Yrjöä. Hän perustelee kantaansa historian opetuksilla siitä, mitä voi tapahtua helpon rahan sokaistessa.

– Tsaarinvallan aikana monet Karjalankannaksensuomalaiset talonpojat myivät huvilapalstoja venäläisille. Se synnytti sortokaudella vaatimuksen, että

datshapitäjät kuten Kivennapa ja Usikirko pitäisi irrottaa suuriruhtinaskunnasta ja liittää suoraan Pietarin kuvernementin alaisuuteen.

– Ainakin silloin ollaan vaarallisella tiellä, kun maakaupoissa ovat enenevässä määrin mukana keinottelijat, Yrjö sanoo.

Markku Summa

Karjalainen kotiseututyö ja kuntoliikunta ykkösasioita

Maailmanmestariksi kahdeksankymppisenä

Heimoidentiteetiltään täysin karjalaisella Yrjö Torikalla on monia linkkejä karjalaisyhteisöihin ja Karjalaan, erityisesti syntymäpitäjä Kivennapaan.

Linkkejä ovat Kannaksen yhteiskoulu, Wiipurilainen Osakunta, Lahdessa toimiva urheiluseura Viipurin Reipas, Lahden Karjalaiset, Kivennapaseura ja Raivola-seura. Hän on Kivennapaseuran ainaisjäsen, Raivola-seuran johtokunnassa hän vaikuttaa edelleen.

- Äiti tilasi Karjala-lehteä jo vuodesta 1940 lähtien. Myös minä olen tilannut Karjalaa omaan talouteeni jo vuosikymmenien ajan. Raivolasta, Kivennavan suurimmasta kylästä, on kaksi kirjaa. Olen kirjoittanut lukuja kyläkirjaan.

Yrjö Torikan veljistä elävät Aleksanteri ja Felix. Myös he ovat kotiseutuaktiiveja. Felix Torikka on tällä hetkellä Raivola-seuran va-

rapuheenjohtaja.

- Kymmenen vuoden kuluttua karjalaisyhdistyksistä ainakin elinvoimaisimmat pitäjähdistykset jatkavat toimintaansa, kylähdistysten tulevaisuudesta en ole varma, mutta sukuseurat ovat vahvistuvia yhteisöjä ja ne ovat kanava karjalaisuudelle.

Itärajan takana Torikka kävi ensimmäisen kerran jo neuvostovallan aikana 1960-luvulla. Veljeni Aleksanteri oli käynyt jo vuonna 1956 Raivolassa ja joutunut miliisin puhutteluun, koska oli ottanut valokuvia "sotilaskohteesta". Hänelle ei kuitenkaan käynyt niin kuin isälleen.

- Kävin perheeni kanssa ensimmäisen kerran Raivolassa vuonna 1966. Menimme Kannakselle kuplavolkkarilla. Ajatus oli käydä sillä Raivolassa asti, mutta eihän suurin osa teistä ollut sellaisessa kunnossa, että volkkarilla olisi voinut ajaa.

- Jätimme auton Terijoen miliisiaseman pihalle ja kävimme junalla Raivolassa. Matka meni odotusten mukaan. Näin kotikunnaat ja auto oli siellä, minne olin sen jättänyt. Auton alle oli vain ilmestynyt paperilappu, jossa oli yhteystiedot ja viesti halusta ostaa tavaraa. Epäilin ansaa.

Torikka on käynyt Kivennavalla ja myös muualla Karjalassa useita kertoja. Esimerkiksi viime vuonna kaksi kertaa.

Valmistui metsänhoitajaksi

Torikka aloitti opiskelut Helsingin yliopiston maa- ja metsätaloustieteellisessä tiedekunnassa tammikuussa 1947. Hän valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1951. Työura alkoi samana vuonna Metsähallituksen Heinolan

hoitajana.

Vuodet 1953-1961 metsänhoitajana Itä-Hämeen metsänhoitolautakunnan palveluksessa, työskenteli sen jälkeen vuoden Tapion pääkonttorissa Helsingissä, mutta palasi Lahteen Tapion alaiseen Lahden metsänparannuspiiriin.

- Se oli laaja alue, joka ulottui Päijänteen länsirannalta nykyiselle itärajalalle saakka. Siihen aikaan soitte ojitettiin ja kannettiin huolta monella tavalla siitä, riittääkö maassa puuta.

Eläkkeelle Torikka jäi 65-vuotiaana vuonna 1990 Itä-Hämeen metsälautakunnan johtajan virasta. Metsäneuvoksen arvonimi hänelle myönnettiin vuonna 1988.

AmmatINVALINTAANSA Torikka on ollut tyytyväinen. Ammatti sopi hyvin ulkoilmamiehille. Sitä paitsi oli palkitsevaa olla

oli se sampo, joka auttoi Suomen nousuun ja jauhoi kansakunnalle hyvinvointia.

Torikka on kuntoillut koko ikänsä. Hän oli ylioppilaaksi päästyään kiinnostunut voimisteluopettajan urasta, mutta valitsi metsäopinnot. Maailmanmestari hänestä tuli 80-vuotiaana.

Urheiluveteraanien MM-kisoissa San Sebastianissa Espanjassa Torikka voitti 800 ja 1 500 metrin juoksuissa kultaa. Kisoihin osallistui 6 000 kilpailijaa 90 eri maasta.

Torikka on aina kuntoillut, käynyt lenkillä säännöllisesti. Hän ei kuitenkaan 40 työvuoden aikana laittanut numerolappua rintaansa. Vasta 66-vuotiaana hän osallistui ensimmäisen kerran veteraanuurheilijoiden kilpailuihin ja voitti kaksi mestaruutta.

- Kesällä Lahdessa järjestetään veteraanuurheilijoiden MM-kisat. Jos lääkäri antaa lu-